

otac Josip, i zato su njih dvoje najsavršeniji njegovi sljedbenici: dva divna lika svetosti...

O blago tebi, Josipe, vjerni službeniče Božji! Tvoj divni lik nam sja uz još divniji Marijin kao najsajjniji od svih uz Isusov božanski prijesto!

F. S. PETROV

DOPIS PREUZV. SPLITSKOG BISKUPA

Poštovani oče uredniče,

U posljednjem broju Vašeg lista otisnut je članak »Što je irenizam«, napisan od o. M. Kirigina. Pri koncu svoga članka o. Kirigin poziva one, koji »drukčije misle« od njega o »irenizmu«, »da se jave, makar pseudonimom, pa da se pojmovi raščiste«.

Potaknut tim riječima upravljam za Vaš list ovih nekoliko mojih misli, da doprinesem raščišćavanju pojmova o »irenizmu«.

Dozvolite da Vam ovom prigodom dostavim i još neke moje opaske, koje se tiču liturgijskog jezika, obnavljanja đakonata i oltara prema puku, da ih, prema svojoj uvidavnosti, objavite u Službi Božjoj.

Napominjem, da pišem ove retke kao privatna osoba. A budući da mi ne leži u prirodi zakulisna borba, pa ni ova, da se tako izrazim, »irenistička« borba ideja, to se neću potpisivati pseudonimom.

1. Irenizam kao metoda borbe za sjedinjenje kršćanskih crkava.

Jasno je, da, apsolutno govoreći, mogu postojati dvije vrste irenizma: umjereni i neumjereni ili lažni irenizam. Irenizam naime znači miroljubivost ili mirotvorstvo, kojemu Gospodin obećaje blaženstvo i s kojim Sv. pismo identificira samoga Gospodina (Ipse et Pax nostra itd.). I tko bi se mogao usuditi ustvrditi, da mi nismo dužni prema svim krštenim i nekrštenim ljudima biti puni ljubavi, poniznosti, opraštanja, strpljivosti do mučeništva itd.

Ali o. M. Kirigin piše: »Isto tako treba izbjegavati sve što nas rastavlja« (str. 180). Eto s tom se rečenicom ne slažem. Ona svakako izražava pretjerani irenizam. Također se ne slažem s ovom rečenicom o. Kirigina: »Vjerske razlike nije moguće premostiti, nego putem irenizma« (str. 180). Pok. sv. otac Pio XII je u enciklici »Humani generis« osudio »irenizam«, jer je pod tim terminom htio označiti »falsum ireni-

smum«. Meni se čini, da nema razloga da mi odstupamo od terminologije, koju nam je na tom području ostavio pok. veliki papa Pio XII, i to tako brzo poslije njegove smrti. Zato gornja rečenica nekako vrijeđa.

Što se tiče pok. biskupa Strosmayera jasno je, da je on bio »irenista« na I vatikanskom saboru, koji međutim nije usvojio tu njegovu irenističku liniju. Strosmayer nam može biti uzor u mnogim stvarima, ali u irenizmu nipošto, jer je i on htio »izbjegavati sve ono što nas rastavlja«.

Ja bih radije predložio, da se mi Hrvati ugledamo u slugu Božjega o. Leopolda Mandića, kako se treba moliti, žrtvovati i naročito kako treba vjerovati u sjedinjenje naših pravoslava s Katoličkom crkvom. Slovenci pak bi mogli ostati kod svog sretne uspomene biskupa Martina Slomšeka.

2. Liturgijski jezik. U Službi Božjoj dva puta je izneseno mišljenje, da bi bilo najbolje, da budući opći sabor dozvoli upotrebu narodnog živog jezika u poučnom dijelu mise, a da se u »misi vjernika« uvede u čitavoj Crkvi latinski jezik. Jasno je, da se taj prijedlog nama glagoljašima nije mnogo svidio. Danas, kad se toliko govori o ekumenizmu (pravom i krivom) čini mi se, da bi bilo dobro zamisliti se u veliku korist, koju bi staroslovenska služba Božja, na zapadnom obredu, mogla donijeti približavanju latinskoga i slavenškoga svijeta, dotično katoličke i pravoslavne Crkve među Slavenima. Ali eto se neki oduševljavaju staroslavenskim jezikom, kad se na njemu vrše istočni obredi, a kad se na tom istom jeziku, koji je uz to još prilično pohrvaćen, obavljaju obredi naše Rimske crkve, onda taj jezik ne zvuči tako ugodno, dapače se on počinje shvaćati kao neka opasnost...

3. O b n a v l j a n j e đ a k o n a t a. U posljednjem broju Sl. B. »M. M.« u detaljima opisuje, na koji način treba ponovno uspostaviti samostalni đakoniat. Posjećivao sam mnoge pastirske zborove naših svećenika i govorio sam s mnogo svećenika iz raznih naših biskupija, pa nisam našao kod nas ni jednog svećenika, koji bi bio za obnovu oženjenog đakonata. Zato je čitanje tog relativno vrlo opširnog članka, koji u stvari ne ulazi u dogmatsku, juridičku i pastoralnu bit toga problema, ostavilo na mene ne baš najbolji dojam. Vidjet ćemo, što se o tom pitanju reći Koncil, ali ja ne vjerujem, da će oženjeni đakoniat biti u Crkvi uspostavljen. Zar ne bi bilo dosta ustanoviti kakav »laički red«, na pr. podijeliti koji niži red, bez tonzure, vjerski izobraženim i prokušanim laicima?

4. »Oltar prema puku«. Na str. 204. posljednjeg broja Sl. B. predloženo je rješenje za postavljanje tabernakula u slučaju »oltara prema puku«. Međutim, u tom rješenju tabernakul se ne nalazi na oltaru, nego pred oltarom u slučaju kada svećenik misli okrenut prema narodu. Osim toga tu bi bio jedan oltar s dvije menze. Dok bi se ovo posljednje moglo razumjeti, ono prvo bi bilo u očitoj suprotnosti s liturgijskim propisima o tabernakulu, koji ne smije biti ni iza, ni ispred, ni povrh, nego na samom oltaru.

Odani sam u Gospodinu
Split, 12. VII 1962.

FRANE FRANIĆ, biskup

DOPIS VELEUČ. DRA D. KNIEWALDA

Uredništvu »Službe Božje«

Makarska

Posljednje vrijeme, nakon relativnog prizdravljenja od duge i teške bolesti kojom sam u veljači 1961. bio zaražen u Rimu, obraćali su se na mene svećenici i svjetovnjaci tražeći rješenje ili moje mišljenje o nekim aktuelnim liturgijskim problemima. Budući da se ne mogu smatrati pozvanim da dadem meritorni odgovor na ta pitanja, slobodan sam obratiti se na Vas s molbom da izvolite raščistiti nedoumice i razjasniti nejasnoće koje su iznesene. Evo ih redom.

1) Ostaje li i nakon indulta Sv. Oficija od 8. IV. 1960. i »Vodiča« iz g. 1960. u važnosti dosadašnji propis da se kod pjevanje mise ima na liturgijskom jeziku pjevati Introit, Graduale, Tractus, Sequencia, te antifone za prikazanje i za pričest?

2-a) Odgovaraju li »misne popijevke« u našim dosadašnjim molitvenicima i pjesmaricama (na pr. »Slava Bogu« 1944, »Kruh nebeski«, Nova crkvena pjesmarica 1960) propisima novoga indulta, prema kojima se in missa in cantu smiju na živom jeziku pjevati »quae saltem sensum exprimunt« parafraze liturgijskog teksta Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus, Angus?

-b) Spadaju li, dakle, rečene misne popijevke na misu (u formulaciji Njegove Preuzvišenosti metropolite i nadbiskupa zagrebačkog dra Franje Šepera, »Služba Božja« 1962. III 137/3) u tom smislu da se smiju pjevati ne samo pod tihom, nego